OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Kirsi Pulkkinen

11.10.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI TIEDOKSIANTOASETUKSEN MUUTTAMISESTA (U 77/2018 vp)

1 Yleistä

Komissio antoi 31.5.2018 ehdotuksen asetukseksi tiedoksiantoasetuksen 1393/2007 muuttamisesta. Tiedoksiantoasetuksessa säädetään oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa EU:n jäsenvaltioiden välillä. Ehdotuksen tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa rajat ylittävää yhteistyötä asiakirjojen tiedoksiannossa digitalisaation ja nykyaikaisen teknologian käytön avulla. Ehdotuksen taustalla on komission digitaalisia sisämarkkinoita koskeva strategia (COM(2015) 192 final).

Tiedoksiantoasetuksen nojalla asiakirja voidaan antaa tiedoksi lähettävien ja vastaanottavien viranomaisten välityksellä, konsuliviranomaisten tai diplomaattisten edustajien välityksellä sekä postitse tai suoraan. Suomessa lähettävinä ja vastaanottavina viranomaisina toimivat pääsääntöisesti tuomioistuimet.

2 Ehdotuksen sisältö

Ehdotuksen mukaan viranomaisten välinen yhteydenpito tiedoksiantoasetuksen nojalla tapahtuisi jatkossa sähköisesti e-CODEX-sovellusten kautta. Pyynnöt ja muut asiakirjat voitaisiin toimittaa muulla tavalla vain, jos asiakirjojen toimittaminen sähköisesti edellä mainitun tietojärjestelmän avulla ei ole mahdollista odottamattoman ja poikkeuksellisen tietojärjestelmäkatkoksen takia.

Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi säännökset oikeudenkäyntiasiakirjan suorasta sähköisestä tiedoksiannosta. Sähköinen tiedoksianto olisi vaihtoehtoinen, postitiedoksiantoon rinnastettava tiedoksiantotapa. Ehdotetun uuden 15 a artiklan mukaan tiedoksiannettava oikeudenkäyntiasiakirja voitaisiin lähettää suoraan toisessa jäsenvaltiossa asuvalle henkilölle sähköisesti, jos jompikumpi seuraavista edellytyksistä täyttyy: a) asiakirjan lähettämisessä käytetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o

910/2014 tarkoitettua hyväksyttyä sähköistä rekisteröityä jakelupalvelua; b) tiedoksiannon vastaanottaja antoi oikeudellisen menettelyn alkamisen jälkeen nimenomaisen suostumuksensa tuomioistuimelle tai menettelyn aloittaneelle viranomaiselle sähköisen tiedoksiannon käyttöön kyseisessä menettelyssä.

Voimassa olevaan 19 artiklaan ehdotetaan lisättäväksi säännös tuomioistuimen velvollisuudesta lähettää poissaolevalle vastaajalle ilmoitus oikeudenkäynnin aloittamisesta tai yksipuolisesta tuomiosta. Voimassa olevan artiklan mukaan takaisinsaantia on haettava kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun vastaaja on saanut tiedon päätöksestä. Artiklaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että takaisinsaannille säädettäisiin kaikissa jäsenvaltioissa yhtenäinen määräaika, joka olisi kaksi vuotta yksipuolisen tuomion antamisesta. Määräaikaa sovellettaisiin siitä riippumatta, onko vastaaja saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta.

3 Vaikutukset Suomen kannalta

Oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 §:n mukaan haasteen tiedoksianto tapahtuu ensisijaisesti siten, että asiakirja lähetetään asianosaiselle postitse saantitodistusta tai vastaanottotodistusta vastaan. Tiedoksianto vastaanottotodistusta vastaan voidaan toimittaa myös sähköisesti vastaanottajan ilmoittamalla tavalla. Haasteen sähköinen tiedoksianto edellyttää siten vastaanottajan nimenomaista suostumusta tämän tiedoksiantotavan käyttämiseen. Ehdotettu 15 a artiklan a kohta tarkoittaisi, että myös haaste voitaisiin antaa toisessa jäsenvaltiossa asuvalle henkilölle tiedoksi sähköisesti ilman, että henkilö on nimenomaisesti suostunut tämän tiedoksiantotavan käyttämiseen.

Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 15 §:n mukaan asianosaisella, jota vastaan on annettu yksipuolinen tuomio, on oikeus hakea takaisinsaantia siinä tuomioistuimessa, joka on antanut yksipuolisen tuomion. Takaisinsaantia on haettava kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija hänen läsnäollessaan toimitetussa ulosmittauksessa taikka muulla tavoin todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta. Ehdotetun 19 artiklan mukaan takaisinsaantia ei voitaisi hakea, jos olisi kulunut enemmän kuin kaksi vuotta yksipuolisen tuomion antamisesta. Ehdotus rajoittaisi siten oikeutta takaisinsaannin hakemiseen silloin, kun haastehakemus on asetuksen nojalla annettu vastaajalle tiedoksi toisessa jäsenvaltiossa.

4 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina. On tärkeää, että rajat ylittävää yhteistyötä asiakirjojen tiedoksiannossa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tehostetaan ja nopeutetaan digitalisaation ja uuden teknologian avulla. Ehdotusten tavoitteena on myös parantaa asianosaisten oikeusturvaa ja oikeussuojan saatavuutta.

Valtioneuvosto kannattaa sähköisten välineiden käytön edistämistä viranomaisten välisessä yhteydenpidossa ja asiakirjojen tiedoksiannossa. Neuvotteluissa on kuitenkin tarkasteltava, onko tarkoituksenmukaista ottaa tähän yksittäiseen siviilioikeudellista yhteis-

työtä koskevaan instrumenttiin hajautetun tietojärjestelmän rahoitusta koskevia säännöksiä. Neuvottelujen aikana on arvioitava tarkemmin ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia.

Muutosehdotusten yksityiskohtia on vielä tarkasteltava ja huolehdittava siitä, että säännöksissä otetaan huomioon asianosaisten oikeusturvan vaatimukset. Neuvotteluissa on huolehdittava siitä, että haastehakemuksen tiedoksianto asetuksen nojalla tapahtuu kansallisessa oikeudenkäyntimenettelyssä hyväksyttävällä ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaavalla tavalla. Neuvotteluissa on lisäksi huolehdittava siitä, että asetus ei vaikuta kansalliseen yksipuolista tuomiota koskevaan sääntelyyn.